

Andrej Sládkovič v chorvátskej recepcii

Marijan Šabić

ŠABIĆ, M.: Andrej Sládkovič in Croatian reception
SLOVENSKÁ LITERATÚRA 68, 2021, No. 2, p. 145-153

DOI: <https://doi.org/10.31577/slovlit.2021.68.2.6>

ORCID ID: 0000-0003-3095-2363

Key words: Slovak-Croatian literary and cultural relations, Andrej Sládkovič, literary translation, Luko Paljetak, Dubravka Dorotić Sesar

The article is a contribution to the research of Slovak-Croatian literary and cultural relations. It focuses at the reception of Andrej Sládkovič (1820 – 1872) in the Croatian context. The second half of the 19th-century is investigated through the analysis of contributions to Croatian literary magazines and newspapers such as *Danica*, *Dragoljub*, *Vienac*, *Slavonac* and *Nada*. The analysis of the 20th-century and contemporary reception looks at texts published in various magazines, books and anthologies which contain translations by Luko Paljetak, Dubravka Dorotić Sesar and others. Since Sládkovič did not have any personal contacts with Croatian intellectuals of the time, the presence of his work in the 19th-century Croatian cultural space was scarce. Wider recognition of his oeuvre came much later and in the late 20th-century, it was intensified by the establishment of a Slovak studies programme at the University of Zagreb (as part of Czech studies in 1994 and as a separate programme in 1997). While in the 19th century, period magazines and newspapers – albeit sporadically – do mention Sládkovič, but do not contain any translations of his work, nowadays, translations are available, but are usually only known in the narrow academic circles of (mainly) Slavic studies experts.

Klíčové slová: slovensko-chorvátske literárne a kultúrne vzťahy, Andrej Sládkovič, umelecký preklad, Luko Paljetak, Dubravka Dorotić Sesar

Chorvátske literárne časopisy plnili v 19. storočí viacero zásadných úloh: v kontexte sociologického pohľadu na literatúru vytvárali podmienky pre rozvoj literárneho (knižného) trhu, utvárali literárne publikum, formovali dobový čitateľský vkus. V oblasti poetiky literatúry mali dosah na osvojovanie si nových žánrov, štýlov a postupov. Práve literárne časopisy boli platformou aktuálne nastupujúcej chorvátskej literatúry (Brešič 2005: 13-14). Zároveň boli hlavným médiom recepcie zahraničných literatúr, teda aj slovenskej a českej.

Chorvátskych literárnych časopisov nebolo v 19. storočí veľa a možno ich rozdeliť do troch skupín. Prvú skupinu predstavujú tzv. zábavno-výchovné časopisy, ktoré sa obracali na širší okruh čitateľov – intelektuálov, vzdelaných mešťanov, no takisto všetkých, ktorí vedeli čítať a ktorých čitateľský apetít už nedokázali uspokojiť ľudové kalendáre. Od roku 1835, keď začala vychádzať *Danica*, redakčne pripravovaná Ljudevitom Gajom, pôsobil v pozícii ústredného periodika až do roku 1903 aspoň jeden takýto časopis, pričom jednotlivé redakcie si daný status akoby navzájom odovzdávali.¹ V druhej skupine, medzi regionálne koncipovanými literárnymi časopismi, vynikali *Zora dalmatínska* (1844 – 1849) a *Slavonac* (1863 – 1865), osobitný status mal však časopis *Nada* (1895 – 1903), ktorý založila Zemská vláda pre Bosnu, aby afirmovala bosniansku národnosť, hoci jeho väčšinovými spolupracovníkmi boli chorvátski autori. Ako tretiu skupinu možno vyčleniť literárne časopisy, ktoré mali elitnú, vedeckú a filologickú povahu a vychádzali zriedkavejšie, napríklad *Kolo* (1842 – 1853) a *Književnik* (1864 – 1866).

Kým časté a kontinuálne zastúpenie českej kultúry a literatúry na stránkach chorvátskych literárnych časopisov 19. storočia mohlo byť spracované monograficky (Šabić 2007; Šabić 2008), recepciu slovenskej literatúry zhrnul iba väčší prehľadový článok Dubravky Sesar (Dorotić Sesar 1998). Podľa autorkinej analýzy obsahovali najväčší počet slovenských referencií spomedzi chorvátskych časopisov v 19. storočí *Danica* a *Vienac*. V *Danici*, vychádzajúcej v štyridsiatych a päťdesiatych rokoch 19. storočia, prevládal filologický a všeobecne kultúrny záujem o slovanské prostredie, a preto boli medzi slovenskými autormi najviac zastúpení Ján Kollár, Pavol Jozef Šafárik a Ľudovít Štúr. *Vienac*, časovo zasadený do poslednej tretiny 19. storočia, sa orientoval viac na rozvíjanie domácej modernej literatúry a na preklady diel súvekých zahraničných autorov. Hoci i *Vienac* venoval určitú pozornosť dielu a názorom slovenských tvorcov staršej generácie, ako boli J. Kollár, Jozef Miloslav Hurban a Michal Miloslav Hodža, rovnako ako *Danica* nesledoval poéziu ich spolupútnikov (teda ani Andreja Sládkoviča). Vo *Vienaci* sú prekladmi zastúpení Ján Kalinčiak, Ľudovít Kubáni, Svetozár Hurban-Vajanský, Elena Maróthy-Šoltéssová, vyšli tam tiež medailóny života a tvorby Pavla Országha Hviezdoslava a E. Maróthy-Šoltéssovej (Dorotić Sesar 1998: 73-84). Na druhej strane, slovensko-chorvátske kultúrne vzťahy v 19. storočí, najmä v období národného obrodovania, boli síce dosť intenzívne, no ani slovenské literárne časopisy neprinášali vo väčšej miere prílohy z chorvátskej literatúry (tento stav možno badať aj v prvom zväzku obsiahlej monografie Jána Jankoviča o chorvátsko-slovenských literárnych vzťahoch; Jankovič 1997).

1 V chronologickom poradí najdôležitejšie zábavno-výchovné literárne časopisy v období, v ktorom vychádzali, boli: *Danica* (1835 – 1849), *Neven* (1852 – 1858), *Naše gore list* (1861 – 1866), *Dragoljub* (1867 – 1868) a *Vienac* (1869 – 1903).

Na otázku, aké boli vzťahy A. Sládkoviča s Chorvátmi, možno odpovedať jedným slovom: nepriame. Napísal epos o Mikulášovi Šubičovi Zrínskom, v ktorom na niekoľkých miestach zdôrazňuje chorvátsky pôvod a vlast' sihotského hrdinu, bol veľkým ctiteľom biskupa Moyses, ktorý približne dvadsať rokov pôsobil v Záhrebe a mal tu veľký vplyv. Pravdepodobne práve biskup Moyses ho podnietil k napísaniu epickej básne, ktorá ani poeticky, ani žánrovo nezapadala do jeho dovtedajšieho opusu.² Sládkovič nepoznal osobne veľa Chorvátov. Ak sa pozrieme do zoznamu Sládkovičovej rozsiahlej korešpondencie so súčasníkmi, nenájde v nej ani jedno chorvátske meno (Kraus 1970). V Literárnom archíve Slovenskej národnej knižnice v Martine je uložený len jediný list chorvátskeho pisateľa adresovaný A. Sládkovičovi: v liste z 13. októbra 1867 prosil Abel Lukšič z Viedne básnika o životopis a jeho portrét, aby ich mohol začleniť do pripravovaného albumu významných Slovanov.³

V chorvátskych literárnych časopisoch z 19. storočia môžeme nateraz registrovať iba tri preklady Sládkovičových básní z jeho inak rozsiahleho diela.⁴ Dve preložené básne boli uverejnené v časopise *Slavonac*, ktorý vychádzal v meste Požega, v čísle z februára 1864. Tento regionálne koncipovaný časopis nebol bezvýznamný, publikovali v ňom viaceri kvalitní a dôležití chorvátski literáti daného obdobia (August Šenoa, Petar Preradović, Mirko Bogović) a priniesol aj preklady z diel Johanna Wolfganga Goetheho, Heinricha Heineho, Adama Mickiewicza či Alexandra Sergejeviča Puškina. Je predpoklad, že obidve Sládkovičove básne preložil Miroslav Kraljević, redaktor a vydavateľ časopisu *Slavonac* (Jankovič 2002: 86). Prvá báseň, *Na hrobe materi* (Sládkovič 1864a), bola v origináli zveršovaná práve podľa verzifikačného modelu, ktorý si pri preklade Sládkovičovej *Maríny* všimol Luko Paljetak: ide o zámeny párných desaťslabičných veršov (5 + 5) jambického impulzu s trojstopovými osemslabičnými veršami nedôsledne usporiadaných slabík (Paljetak 2005a: 151-152). Chorvátsky prekladateľ ponechal štvorveršie, ponechal rým *abab*, ale verš preloženej básne prispôbil veršu domácej ľudovej poézie, pričom dôsledne používal desaťslabičný verš 4 + 6 a zväčša osemslabičný verš 4 + 4. Podobne sa dá povedať aj o spôsobe, ktorým bola pôvodne napísaná a preložená báseň *Prosba*, uverejnená v časopise *Slavonac* o dve čísla neskôr (Sládkovič 1864b). Podobnosť vo veršovaní nie je to jediné, čo spája tieto dve básne, sú späté aj obsahovo. V prvej básni dcéra na hrobe matky hovorí zosnulej, že môže pokojne spať, lebo dcéra si nesie do života všetko, čo ju matka naučila, v druhej snúbenec prosí svoju milú, aby mu spievala slovanské piesne, ktoré spievala aj jej matka. Tretia Sládkovičova báseň, ktorá bola preložená do

2 Na špecifické postavenie eposu o Zrínskom v Sládkovičovom opuse, ako aj na pravdepodobnosť toho, že na jeho vznik mal vplyv práve Moyses, upozornila Dubravka Dorotić Sesar v referáte Stjepan Moyses i obnova kulta Nikole Šubića Zrinskog, prednesenom na vedeckej konferencii k 220. výročiu narodenia Štefana Moyses, ktorá sa uskutočnila v Záhrebe 3. februára 2018. Vydanie konferenčného zborníka sa aktuálne pripravuje.

3 Slovenská národná knižnica v Martine, Literárny archív, osobný fond Braxatoris-Sládkovič, Andrej, list Abela Lukšiča Andrejovi Sládkovičovi, sign. M 94 A 52.

4 J. Jankovič predpokladal, že v roku 1868 „časopis *Dragoljub* uverejnil ukážky zo Sládkovičovej poézie v preklade Stjepka Spanića (pseudonym Ferdinando Plohl)“ (Jankovič 1997: 86). Pri rešeršovaní tohto ročníka časopisu *Dragoljub* som nenašiel žiadny preklad zo Sládkoviča. Rikardo Ferdinando Plohl-Hedvigov tam uverejnil jeden sonet z Kollárovej knihy *Slávy dcéra*, pod názvom *Marinki*. Sonet iz „Slavy dcere“ (Kollár 1868).

148 chorvátčiny, nesie v origináli názov *Pieseň*, ale v preklade má názov *Elegija* (Sládkovič 1895). Dňa 15. marca 1895 ju vydal Josip Milaković v sarajevskom časopise *Nada*, ktorý redigoval jeho priateľ Silvije Strahimir Kranjčević, a rovnaký preklad básne neskôr zaradil do svojej zbierky preloženej poézie *Iz slavenskih lugova*, vydanej v Záhrebe v roku 1909. Navyše, J. Milaković preložil pre časopis *Nada* aj mnohé české básne, no tiež jednu báseň Vajanského a Hviezdoslava. Pri preklade Sládkovičovej básne *Pieseň* sa Milaković usiloval držať čo najviac originálneho verša a báseň preložil podľa pôvodnej schémy, t. j. oktávami zloženými zo skrížene rýmovaných osemslabičných veršov 4 + 4 a sedemslabičných veršov 4 + 3. Všetky tri uvedené Sládkovičove básne boli zaradené vo vydaní *Spisy básnické* z roku 1861, keďže však básne *Na hrobe materi* a *Pieseň* tam boli uverejnené prvý raz, možno usudzovať, že práve toto slovenské vydanie Sládkovičovej poézie tvorilo základ skromnej chorvátskej recepcie jeho diela v 19. storočí.

Je zjavné, že Sládkovič nebol v 19. storočí veľmi prekladaný do chorvátskeho jazyka. To však neznamená, že chorvátski literáti a chorvátska intelektuálna verejnosť, hoci iba v malom počte, nevedeli, aký význam mal pre vtedajšiu slovenskú literatúru i pre slovenský literárny kánon. Dokazuje to nielen spomenutý Lukšičov list Sládkovičovi, ale predovšetkým články uverejnené v chorvátskych časopisoch.

Danica ilirska priniesla v marci 1864 úryvok z tretieho zväzku Viktorinovoho zábavníka *Lipa*. Autor článku podpísaný ako Mirogojski považuje dve do neho zaradené Sládkovičove básne (rozsiahlejšiu lyricko-epickú skladbu *Lipa cyrilo-metodejská* a kratšiu *Až posial! A ďalej?*), dedikovanú samotnému edičnému podujatiu) za „perly zábavníka“, pričom o Sládkovičovi píše ako o „prvom slovenskom lyrickom básnikovi“ a chváli jeho básnickú zdatnosť a originalnosť jeho poézie. Súčasťou článku je tiež preklad prvej oktávy Sládkovičovej básne *Až posial! A ďalej?* (Mirogojski 1864). Rovnaké vydanie slovenského zábavníka *Lipa* evidoval aj časopis *Slavonac*, ktorého redaktorom bol M. Kraljević. Nepodpísaný autor síce polemicky nadväzuje na vyššie uvedený článok z *Danice*, no tento polemický tón opúšťa práve pri hodnotení Sládkovičovho prínosu a pri všeobecnom ocenení jeho literárneho diela. Sládkoviča nazýva „ovenčeným tatranským básnikom“, cituje dve posledné štvorveršia rovnakej básne, ktorú citoval Mirogojski v *Danici*, a pripomína, že *Lipa cyrilo-metodejská* je „nadaná, ako najvýnimočnejší kúsok celej tohtoročnej *Lipy*“ (Lipa 1864).

Viac pozornosti venoval Sládkovičovi Šenoov *Vienac*, ale až po jeho smrti: 10. augusta 1872 priniesol krátky prehľad Sládkovičovho života a jeho najdôležitejších diel (Slavni slovački pjesnik 1872). Koncom 19. a začiatkom 20. storočia, v čase generačných nezhôd na chorvátskej literárnej scéne, sa *Vienac* popri *Prosvjete* stal tribúnou staršej generácie literátov, ktorá sa ostro postavila proti modernistickým a dekadentným tendenciám. Takéto konzervatívne ladenie mala aj informácia o martinskom vydaní prvého zväzku Sládkovičových zozbieraných básnických diel z roku 1899, do ktorého boli zahrnuté skladby *Marína*, *Detvan*, *Milica*, poéma *Svätomartiniáda* a historická epická báseň *Gróf Mikuláš Šubić Zrinski na Sihoti* (Sládkovič 1899):

„Niet pochýb, že slovenský národ teraz s radosťou privinie zozbierané básnické diela Andreja Sládkoviča, pretože so zvukom toho mena sa spája toľko

sladkého v duši každého Slováka, v starších prebúdza „spomienky krajších dní“, v mladších romantické nadšenie. Pred očami opätovne ožíva vedomie minulých dôb, počuť zurčanie milých a večne mladých melódií a čitateľ sa duchom preniesie do vyšších, čistejších sfér, do nejakej duševnej slobody bez svojvôle, do krajov ideálov bez snov a vidín. To je čistý svet, v ktorom sa hýbe Sládkovičova poézia, a tento svet je Slovákom známy, blízky, reálny, pravdivý. V ňom je zrelý pocit, a nie nezdravá sentimentálnosť, živá fantázia, a nie fantastická neurčitnosť, ale nádej, že všetky charaktery a obrazy, ktorým dal život, preniesol z tvorivej fantázie do skutočného sveta. V tom sa Sládkovič podobá na Puškina, tvorcu a reformátora novšej ruskej literatúry. Sládkovičove básne sú také plné a bohaté na básnické skvosty, že čitateľ neustále nachádza novosti a objavuje nové hviezdy, ktoré si na prvý pohľad vôbec nevšimol“ (Pjesme Andreja Sladkovića 1899).

O vydaní druhého zväzku Sládkovičových zozbieraných básnických diel uverejnil *Vienac* iba kratšiu správu (Pjesme Andrije Sladkovića 1901). Spomenuté tri texty (z rokov 1872, 1899 a 1901) sú všetko, čo tento dlhoročný chorvátsky literárny časopis predkladá svojim čitateľom o Sládkovičovi.

Na základe doteraz zozbieraných informácií sa dá konštatovať, že Sládkovičova poézia bola v chorváckych časopisoch 19. storočia riedko prekladaná, vychádzal o ňom malý počet textov, no i na tejto menšej vzorke vidieť, že chorvácka kultúrna verejnosť vedela o význame jeho diela pre vtedajšiu slovenskú literatúru a tiež o povesti, ktorú mal medzi slovenskými literátmi a čitateľmi. Sládkovičova chorvácka recepcia v 19. storočí bola tak rovnako nepriama, ako boli nepriame jeho osobné vzťahy s Chorvátskom a Chorvátmi. V rovnakej rovine pokračovala aj v medzivojnovom období, predovšetkým prostredníctvom prác všestranného polyglota a slavistu Ivana Esiha, ktorý najmenej dva razy písal o Sládkovičovej Zríniáde (Esih 1926; Esih 1928) a upozornil i na paralely, ktoré medzi *Marinou* a zbierkou *Đulabije* Stanka Vraza zachytil poľský slavista Władysław Bobek (Esih 1933).

J. Jankovič v druhom zväzku svojej monografie o chorvácko-slovenských literárnych vzťahoch, ktorý sa vzťahuje na obdobie rokov 1939 – 1948, teda na bezprostredne predvojnové, vojnové a bezprostredne povojnové obdobie, potvrdil prostredníctvom mnohých faktov o prekladoch z oboch strán intenzitu vtedajších chorvácko-slovenských vzťahov, ale A. Sládkoviča ani raz nespomenul (Jankovič 2002). Ani chorváckemu, ani slovenskému vojnovému kolaborantskému štátu nebolo Sládkovičovo všeslovansky orientované básnictvo po vôli, a ani komunisti v bývalej Juhoslávii jeho lyriku nevyužívali. Až do otvorenia univerzitných voliteľných slovakistických kurzov v študijnom odbore bohemistika na Filozofickej fakulte v Záhrebe v roku 1994 a do otvorenia samostatného štúdia slovakistiky na tej istej fakulte v roku 1997 nebol v chorváckej filológii a kultúrnom živote väčší záujem o prekladanie Sládkovičovej poézie. Sporadické preklady vychádzali najmä vo vydaniach miestnej českej a slovenskej národnostnej menšiny. Z tohto obdobia treba určite vyzdvihnúť krátky prehľad histórie slovenskej literatúry, ktorý pre edíciu *Povijest svjetske književnosti* napísal český slavista Dušan Karpatský, pretože Sládkoviča v ňom opísal ako vedúceho básnika celého slovenského romantizmu (Karpatský 1975). D. Karpatský sa zaslúžil aj o prvý celistvý chorvátsky preklad Sládkovičovej *Mariny* v roku 2005, keďže Luko Paljetak, významný súčasný chorvátsky básnik, preložil *Marínu* práve na

150 základe Karpatského prekladateľských podkladov do chorvátčiny (Sládkovič 2005). V poznámke prekladateľa Paljetak vysvetlil, ako preklad vznikol:

„Tú milú knižočku s rozmermi 8 × 8 cm som kúpil v Bratislave v roku 1972, v čase, keď som ako člen Bábkového divadla Zadar bol na turné po Slovensku. Vždy som chcel preložiť toto jedinečné dielo. Museli však ubehnúť roky. Aj tak by k tomu nedošlo, keby som na tento svoj zámer nenahovoril kolegu a priateľa, znamenitého prekladateľa Dušana Karpatského, ktorému týmto aj tu ďakujem. Spoločnými silami, viribus unitis, trojica nadšencov, Andrej, Dušan a Luko, pokrikmi cez hustú romantickú hmlu tohto jedinečného a komplexného diela barda slovenskej literatúry prácu s potešením završili. Preto verím, že odteraz sa Andrej Sládkovič stane vďaka Dušanovej, Lukovej a Bertovej pomoci [Bert, t. j. Albert Goldstein, editor knihy, pozn. M. Š.] aj chorvátskym básnikom, hodným porovnávania a oceňovania. Verím, že si jeho jedinečná Marína nájde svoje miesto medzi všetkými tými očarujúcimi devami a dámami, ktoré lámali srdcia a perá toľkým chorvátskym básnikom a zaiste aj prekladateľom“ (Paljetak 2005b).

L. Paljetak ako vynikajúci teoretik verša v doslove svojho prekladu dôkladne opísal, ako Sládkovič tvoril svoje strofy, a vysvetlil špecifiká svojich veršov vo vzťahu k originálu, D. Karpatský v predslove obšírnejšie priblížil Sládkovičovo miesto v poézii slovenského romantizmu. Verše o Maríne ilustrovala v tomto vydaní svojimi grafikami akademická maliarka a grafička Zdenka Pozaić, pričom tak uzatvorila kruh s Paljetakom a Karpatským dôstojnou, hoci pomerne oneskorenou chorvátskou poctou Sládkovičovi.⁵ Prvý celistvý chorvátsky preklad *Maríny* tak vznikol z individuálnych afínit a inšpirácií chorvátskych umelcov.

Systematickejšie snahy o afirmáciu Sládkovičovej poézie sa spájajú so založením katedry slovakistiky na Filozofickej fakulte v Záhrebe. Jej zakladateľka, jazykovedkyňa a jedna z najplodnejších chorvátskych prekladateľiek poézie zo slovanských jazykov Dubravka Sesar,⁶ vydala v roku 2008 so slovenským slavistom J. Jankovičom dvojязыčnú zbierku *Tatre i Velebit*, v ktorej sa popri slovenských origináloch nachádzajú aj chorvátske preklady veršov slovenských básnikov z 19. storočia, spolu s ich krátkymi životopismi (Jankovič – Dorotić Sesar 2008). Zbierka je cenným vyučovacím materiálom pre výučbu staršej slovenskej literatúry v študijnom odbore slovakistika v Záhrebe. Sládkovič je v nej zastúpený úryvkami z Paljetakovho prekladu *Maríny*, spomenutými básňami uverejnenými v časopisoch *Slavonac* a *Nada* a dvoma prekladmi D. Sesar – básňou *Nehaňte ľud môj* a jednou strofou z epickej básne *Gróf Mikuláš Šubić Zrínsky na Sihoti* (Jankovič – Dorotić Sesar 2008: 78-95). Z tejto básne D. Sesar neskôr preložila dvadsaťsedem vybraných strof (Sládkovič 2016) a spolu s básňou *Nehaňte ľud môj* a desiatimi strofami *Maríny* vo vlastnom prelade ich zaradila do svojej antológie slovenskej obrodeneckej poézie *S Tatra zove more moja čežnja* (Dorotić

5 Z. Pozaić je prvou Chorvátkou, ktorá v roku 1997 preložila verše z *Maríny* – síce nie do chorvátčiny, ale do svojho vlastného umeleckého jazyka. Pre farebný drevoryt ju inšpirovalo úvodné venovanie Maríne (Venovanie) a toto venovanie, v slovenskom origináli a kaligrafickej forme s odtlačkom drevorytu, zaradila do druhého básnicko-grafického listu svojej bibliofilskej edície *Riječ i slika* (Pozaić 1997: 1-4).

6 Svoje preklady zväčša podpisuje aj dievčenským menom ako Dubravka Dorotić Sesar.

Sesar 2018: 94-119), ktorá je koncipovaná podobne ako antológia *Tatre i Velebit* (s originálmi, s prekladmi a so životopismi autorov).

Záverom možno zhrnúť, že o Sládkovičovi sa písalo, paradoxne, viac v 19. storočí v chorvátskych populárnych periodikách určených na zábavu a poučenie, než neskôr, keď sa jeho diela prekladali intenzívnejšie. Napriek menšiemu počtu prekladov Sládkovičovej poézie do chorvátčiny bolo chorvátskej kultúrnej verejnosti už v šesťdesiatych rokoch 19. storočia známe jeho miesto v slovenskom literárnom kánone. Prekladateľská etapa chorvátskej valorizácie jeho diela pokračuje až začiatkom 21. storočia, Paljetakovým prekladom *Maríny* a prekladateľskou aktivitou D. Sesar. Ako to zvyčajne býva s oneskorenými recepciami, tieto novšie preklady významnejšie zarezonovali len v pomerne úzkych akademických kruhoch, predovšetkým medzi slavistami.

Z chorvátskeho originálu preložila Mgr. Maja Novković.

Príspevok vznikol s podporou agentúry Hrvatska zaklada za znanost pre projekt IP-2018-01-2539.

Archívne pramene

Slovenská národná knižnica v Martine, Literárny archív, osobný fond Braxatoris-Sládkovič, Andrej, list Abela Lukšiča Andrejovi Sládkovičovi, sign. M 94 A 52.

Pramene

KOLLÁR, Ján, 1868. Marinki. Sonet iz „Slavy dcere“. *Dragoljub*, roč. 2, č. 18, s. 278.

KRAUS, Cyril, ed., 1970. *Korešpondencia Andreja Sládkoviča*. Martin: Matica slovenská.

LIPA (národní zábavník vydal J. Viktorin), 1864. *Slavonac*, roč. 2, č. 19, s. 297-304.

MIROGOJSKI, 1864. Lipa. (Národní zábavník. Redaktor: Josip Viktorin, ročník třetí v Pešti 1864). *Danica*, roč. 18, č. 11, s. 84-87; č. 12, s. 93-95.

PJESME Andreja Sladkovića, 1899. *Vienac*, roč. 31, č. 46, s. 747.

PJESME Andrije Sladkovića, 1901. *Vienac*, roč. 33, č. 2, s. 38.

SLÁDKOVIČ, Andrej, 1864a. Na majčinom grobu. (Po slovačkem od Sladkovića M. M.). *Slavonac*, roč. 2, č. 4, s. 49.

SLÁDKOVIČ, Andrej, 1864b. Prošnja. (Iz Slovačkoga od Sladkovića M. M.). *Slavonac*, roč. 2, č. 6, s. 81.

SLÁDKOVIČ, Andrej, 1895. Elegija. Slovački spjevao Andr. Sladković, preveo Josip Milaković. *Nada*, roč. 1, č. 6, s. 107.

SLÁDKOVIČ, Andrej, 1899. *Spisy básnické Andreja Sládkoviča. Svazok I.* Turčiansky Sv. Martin: Kníhkupecko-nakladateľský spolok.

SLÁDKOVIČ, Andrej, 2005. *Marina*. Sa slovačkog jezika, prema slobodnom prijevodu Dušana Karpatskog, prepjevao Luko Paljetak; grafike Zdenka Pozaić. Zagreb: Izdanja Antibarbarus.

SLÁDKOVIČ, Andrej, 2016. Knez Nikola Šubić Zrinski na Sigetú. Preveo Dubravka Dorotić Sesar. *Forum*, roč. 55, č. 10-12, s. 1078-1085.

SLAVNI slovački pjesnik Andrej Sladković, 1872. *Vienac*, roč. 4, č. 32, s. 515-516.

Literatúra

BREŠIĆ, Vinko, 2005. Čítanje časopisa. *Uvod u studij hrvatske književne periodike 19. stoljeća*. Zagreb: Matica hrvatska.

DOROTIĆ SESAR, Dubravka [SEsar, Dubravka], 1998. Recepcija slovačke filologije i slovačke književnosti u hrvatskome tisku 19. stoljeća. In KATUNARIĆ, Dražen, ed. *Hrvatska/Slovačka. Povijesne i kulturne veze (Slična sudbina i zajedničke osobnosti) = Chorvatsko-Slovensko: historické a kultúrne vzťahy (Podobný osud a spoločné osobnosti)*. Zagreb: Društvo hrvatskih književnika, s. 67-92.

DOROTIĆ SESAR, Dubravka, ed., 2018. *S Tatra zove moja čežnja. Slovačko preporodno pjesništvo*. Zagreb: Hrvatsko filološko društvo.

- 152 ESIH, Ivan, 1926. Andrej Sladkovič. Slovački epos o hrvatskom Leonidi. *Obzor*, roč. 67, č. 306, s. 2.
- ESIH, Ivan, 1928. Hrvatski motivi u slovačkoj književnosti (U epskoj poeziji: Grof Nikola Šubić Zrinski od Andrije Sladkovića). *Književnik*, roč. 1, č. 1, s. 30-32.
- ESIH, Ivan, 1933. Vraz i Sladkovič. Književna paralela između „Djulabija“ i „Marine“. *Obzor*, roč. 74, č. 46, s. 2-3.
- JANKOVIČ, Ján, 1997. *Chorvátska literatúra v slovenskej kultúre I. (do roku 1938)*. Bratislava: Ústav svetovej literatúry SAV.
- JANKOVIČ, Ján, 2002. *Chorvátska literatúra v slovenskej kultúre II. (1939 – 1948)*. Bratislava: Ústav svetovej literatúry SAV.
- JANKOVIČ, Ján – DOROTIĆ SESAR, Dubravka, ed., 2008. *Tatre i Velebit = Tatry a Velebit*. Bratislava: Vydavateľstvo Jána Jankoviča.
- KARPATSKÝ, Dušan, 1975. Slovačka književnost. In *Povijest svjetske književnosti. Knjiga 7*. A. Flaker, ed. Zagreb: Mladost, s. 79-114.
- PALJETAK, Luko, 2005a. Andrej Sládkovič i njegova Marina. In SLÁDKOVIČ, Andrej. *Marina*. Zagreb: Izdanja Antibarbarus, s. 131-153.
- PALJETAK, Luko, 2005b. Napomena prevoditelja. In SLÁDKOVIČ, Andrej. *Marina*. Zagreb: Izdanja Antibarbarus, s. 154.
- PALJETAK, Luko, 2007. Andrej Sládkovič i njegova Marina. In PALJETAK, Luko. *Vanjski rub. Studije i ogledi o stranim književnostima i književnicima*. Zagreb: Naklada Ljevak, s. 79-96.
- POZAIĆ, Zdenka, 1997. *Andrej Sládkovič: Marina* [grafický list]. Zagreb: vlastným nákladom.
- ŠABIĆ, Marijan, 2007. *Češka književnost i kultura u hrvatskim književnim časopisima 19. stoljeća. Doktorska disertacija*. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- ŠABIĆ, Marijan, 2008. *Iz zlatnog Praga. Češka književnost i kultura u hrvatskim književnim časopisima 19. stoljeća*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu – Filozofski fakultet; Hrvatski institut za povijest – Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje.

Obrázok 1: Obal časopisu *Slavonac* (10. február 1864)

Obrázok 2: *Marína*, grafický list akademickej maliarky Zdenky Požaić (1997)

Obrázok 3: Prvý kompletný chorvátsky preklad *Maríny* (2005)

Obrázok 4: Chorvátska antológia slovenského obrodeneckého básnictva s prekladmi Dubravky Dorotić Sesar (2018)